



# PROGRAM 2019-2023

Miljøpartiet De Grønne  
i Porsgrunn og Skien



**Mona Nicolaysen**, 1. kandidat i Skien | **Hilde F. Andersen**, 1. kandidat i Porsgrunn

# INNLEDNING

Miljøpartiet De Grønnes mål er et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse. Økonomien skal underordnes sunne økologiske prinsipper og fremme fred og rettferdighet både lokalt og globalt. Livskraftige lokalsamfunn, i hovedsak basert på lokale ressurser er en forutsetning for å nå målet.

De Grønne vil skape et samfunn hvor vi har gode liv uten at vi ødelegger for andre. Norge står ved et veiskille, der langsiktig trygghet, frihet og velferd for alle står på spill.

Vi er nødt til å ta et oppgjør med målet om hele tiden å produsere mer for å kjøpe og så kaste mer. De Grønne sier nei til den rådende politikkenes rovdrift på mennesker og miljø. De Grønne vil ha et Norge der unge ikke blir syke av prestasjonsjag og kjøpepress. Vi vil ha levende lokalsamfunn der færre er ensomme og vi har mer tid til venner og familie. Ungene skal kunne leke trygt ute og sykle til skolen i frisk luft. Vi skal fortsatt kunne gå tur i gammel skog og fiske i fjorden. Dyra i havet skal ikke kveles av plast.

Gjennom vår politikk vil De Grønne verne om verdiene livskvalitet, nyskaping og fellesskap.

Slik leser du programmet:

Vi har hatt med oss FNs bærekraftsmål når vi har utformet programmet. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. FNs bærekraftsmål skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Målene ble laget på en demokratisk måte gjennom innspill fra land over hele verden og nesten ti millioner mennesker fikk sagt sin mening gjennom en spørreundersøkelse. I programmet vårt finner du en oversikt over alle 17 målene på de siste sidene.

Vi har delt inn programmet i ti kapitler som speiler utfordringer og muligheter i våre kommuner. Hvert kapittel er knyttet til relevante bærekraftsmål. Vi har skrevet inn det vi skal jobbe med på både kort og lang sikt. Vi er nødt til å ha et lengre perspektiv enn fire år hvis vi skal få til de nødvendige endringene samfunnet vårt må igjennom.

\*Grafikkene for FNs bærekraftsmål er brukt i tråd med retningslinjene. Bruk av grafikkene innebærer ikke at FN har behandlet eller vurdert innholdet i programmet. Her finner du FNs bærekraftsmål: <https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>

# **GRENLAND FOR MENNESKER OG MILJØ**

<b>Deltakelse, like rettigheter og muligheter</b> FNs bærekraftsmål nr. 1, 5, og 10	<b>4</b>
<b>En trygg og kreativ oppvekst</b> FNs bærekraftsmål nr. 4	<b>5</b>
<b>God helse og livskvalitet</b> FNs bærekraftsmål nr. 3	<b>6</b>
<b>Levende nærmiljø og grønt byliv</b> FNs bærekraftsmål nr. 7, 9, 11 og 13	<b>7</b>
<b>Meningsfull fritid og mangfoldig kulturliv</b> FNs bærekraftsmål nr. 8 og 11	<b>8</b>
<b>Et grønt nærings- og arbeidsliv</b> FNs bærekraftsmål nr. 8	<b>9</b>
<b>Bærekraftig forbruk og en sirkulær økonomi</b> FNs bærekraftsmål nr. 2 og 12	<b>10</b>
<b>Et klimaregnskap som går i pluss</b> FNs bærekraftsmål nr. 13	<b>11</b>
<b>Ren natur og leveområder</b> FNs bærekraftsmål nr. 6, 14 og 15	<b>12</b>
<b>Et styrket lokaldemokrati og én kommune i Grenland</b> FNs bærekraftsmål nr. 16 og 17	<b>13</b>

# DELTAKELSE, LIKE RETTIGHETER OG MULIGHETER

## FNs bærekraftsmål nr. 1, 5 og 10

Miljøpartiet De Grønne ønsker et samfunn der alle innbyggere opplever at de hører til, kan bidra og utfolde seg på egne premisser. Alle skal gis mulighet til en aktiv fritid, uavhengig av familieøkonomi eller bosted. De digitale tjenestene i kommunen skal utvikles ved å sette brukeren i sentrum samtidig som personvern og sikkerhet ivaretas.

### MDG vil:

- Støtte aktiviteter i regi av frivillige lag og foreninger som gir flere mulighet til å komme ut og delta sosialt i arbeids- og samfunnsliv.
- Styrke tilbudet om gratis utlån av turutstyr.
- Ha søskenmoderasjon og innteksregulert redusert betaling på tvers av barnehage og SFO.
- At medlemsavgiften for barn og unge for å delta i en fritidsaktivitet som får kommunal støtte ikke skal overstige 1000 kroner i året.
- Forsøk med «jobb for 1000» for ungdommer i samarbeid med næringsliv, borettslag og sameier.
- Støtte prosjekter med rimelige utleieboliger.
- Tilby støtteordning for energioppgradering av eldre hus.
- Regulere reklame for produkter og tjenester på offentlige flater, for å motvirke kroppspress og økte klimagassutslipp.
- Øke kompetansen om LHBTI-spørsmål blant ansatte i skole og skolehelsetjeneste, samt ansatte som jobber med eldre for å sikre at mennesker i alle aldersgrupper kan leve åpent med sin legning.
- Rekruttere flere fosterfamilier med minoritetsbakgrunn.
- Styrke norskopplæringen for fremmedspråklige gjennom økt bruk av praktisk arbeid som en del av undervisningen.
- Ha flere offentlig tilgjengelige drikkevannskilder.
- Sikre tilgjengelige toalettforhold for alle.
- At flere gater og plasser i Grenland får kvinnenavn.
- Jobbe for kontinuerlig forbedring av de kommunale nettstedene og utvikling av digitale tjenester som er enkle å bruke.
- Støtte tiltak som kan styrke befolkningens digitale kompetanse.
- Sørge for at kommunen går foran som «personvernfyrtårn» og stiller krav til grunnleggende sikkerhet og personvern ved innkjøp og bruk av IKT-tjenester.
- Tilby gratis wifi og ladepunkter i sentrum, for at både innbyggere og turister skal kunne finne frem, kommunisere og dele opplevelser.





# EN TRYGG OG KREATIV OPPVEKST

## FNs bærekraftsmål nr. 4

En trygg oppvekst legger grunnlaget for et godt liv. Grønn oppvekstpolitikk handler om å ta barn og unge på alvor, gi dem tro på at de har betydning i og for samfunnet og erfaring med at de kan påvirke verden omkring seg. Oppdragelse og utdanning er et samfunnsansvar, men hovedansvaret ligger likevel hos foreldre og foresatte. Barn og elever må ses som medborgere i et demokratisk samfunn, og barnehagen og skolen er deres demokratiske møteplass.

### MDG vil:

- Styrke nærmiljøet ved at barn og elever går i nærbarnehager og nærskoler.
- Gi alle elever en god start på dagen og tilby gratis frokost.
- Ha lekbasert pedagogikk og legge økt vekt på læring i naturen i småskolen.
- Gi familien mulighet til å velge utsatt skolestart i dialog med barnehage og skole.
- Etablere forsøk med leksefri skole i samarbeid med lokale forskningsmiljøer.
- Sette av tid til arbeidet med ny læreplan i samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene.
- Holde kartlegging og testing på et minimumsnivå.
- Jobbe for 50% barnehagelærerdekning i kommunale barnehager.
- Jobbe for kjønnsbalanse i stillinger i barnehager og skoler.
- Øke bemanningen i barnehager og skoler, ut over statlige normer.
- Jobbe mot økonomiske kutt i oppvekstsektoren.
- Støtte etablering av gårds- og naturbarnehager og -skoler.
- Etablere støtteordninger for kjøkkenhage i barnehage og skole og samarbeid med andelsgårdene der det er mulig.
- Styrke morsmålsundervisningen.
- Styrke seksualundervisningen i barnehage og skole gjennom tilbud om «Uke 6».
- Utvide dagens ordning med helse- og sosialfaglige stillinger ved barne- og ungdomsskoler og vurdere andre stillinger som er aktuelle i tillegg til lærerstillinger.
- At private tilbud utgjør reelle pedagogiske alternativer til offentlige virksomheter.
- Støtte videreutviklingen av Universitetet i Sørøst-Norge som en sterk aktør innen utdanning, forskning, formidling og utviklingsprosjekter.
- Styrke lærlingordningen i offentlig og privat sektor ved å etablere praksis- og lærlingplasser innenfor entreprenørskap, bærekraftig utvikling, demokrati og medborgerskap og livsmestring og folkehelse.
- Støtte opp om «Friluftslivets Uke» og «Natt i naturen».



# GOD HELSE OG LIVSKVALITET

## FNs bærekraftsmål nr. 3

Vi lever lenge og behøver gode lokale helsetilbud. Helsefremmende tiltak og frivillig aktivitet er viktige faktorer for å sikre gode liv. Mange mennesker har sammensatte problemer, derfor må fysiske, psykiske og sosiale forhold ses i sammenheng. Når vi trenger hjelp fra kommunen, må hjelpetilbudet være av en slik art at det tar hensyn til den enkeltes ressurser og behov.

### MDG vil:

- Etablere lokalt forsøk med borgerlønn.
- Sikre allemannsretten og arbeide for sammenhengende stinett og at større naturområder ivaretas for friluftsliv, også langs kysten.
- Sikre natur- og friluftslivsområder i nærheten av der folk bor og i tilknytning til barnehager, skoler og universiteter.
- Ha fleksible boformer med leiligheter som er tilpasset deling og fellesskap.
- Forsøke samlokalisering av ulike boformer og institusjoner (eksempelvis elev-/studenthybler og omsorgsboliger, eller barnehage og sykehjem).
- Støtte videreutvikling av lokale ambulante helsetilbud og lokale rehabiliteringstilbud, som gjør at hjelp kan gis i hjemmet eller nær der folk bor.
- Satse på velferdsteknologi som gjør at folk kan bo lengre hjemme og oppleve større selvstendighet.
- Utvikle en tverrfaglig barne- og familietjeneste som gir lavterskel familieveiledning ved behov.
- At lokale rehabiliteringstilbud er lett tilgjengelige, og ivaretar helhet, inkludert rusproblematikk, samt vektlegger mulighet for aktiv deltakelse i samfunnet.
- Styrke livskvaliteten for eldre på institusjon (eksempelvis sertifiseringsordningen Livsglede for eldre, Grønn omsorg og Inn på tunet).
- Evaluere dagens bemanningsnivå og eventuelt øke bemanningen ved sykehjemmene og i hjemmetjenestene.
- Få mer ernæringskompetanse inn i barnehager, skoler, sykehjem og bemannede boliger.
- Etablere bydelshus i større bydeler og se på muligheten for ulike typer bydelshus (eksempelvis grønne bydelshus eller friluftslivets hus).
- Jobbe for felles demenslandsby i Grenland.
- Jobbe for felles interkommunal legevakt i Grenland.
- Etablere nasjonalt kompetansesenter for miljømedisin i Grenland.
- Etablere felles helsestasjonstjeneste med utvidet åpningstid for ungdom i Grenland.
- Innføre bilfrie hjertesoner rundt barnehager og skoler og etablere flere bilfrie gater og torg.



# LEVENDE NÆRMILJØ OG GRØNT BYLIV

## FNs bærekraftsmål nr. 7, 9, 11 og 13

Attraktive byer og lokalsentre er viktig for å skape trivsel der mange folk bor, jobber og samles. Vakre og tiltrekkelige byområder og tettsteder legger også til rette for et blomstrende næringsliv. Smart byutvikling med mye grønt og korte avstander gir flere folk i gatene, mindre klimagassutslipp og renere luft fordi det blir enklere å gå, sykle og bruke kollektivtransport. Fortetting på grå flater verner samtidig dyrka mark, natur og friluftsliv. Urban natur med åpne bekker, grønne tak og flater er grep som gir liv, forskjønner byen og motvirker flom. Gode møteplasser i parker og byrom inviterer til lek og aktivitet for alle aldersgrupper, er godt for folkehelsen og motvirker ensomhet og utenforskap.

### MDG vil:

- Satse på bolig, service, næring og arbeidsplasser i sentrum, og gi forutsigbarhet for aktører som vil jobbe for dette.
- Ha fortetting med kvalitet med bedre utnyttelse av allerede bebygde og grå flater.
- Utvikle gode byrom og møteplasser - for livskvalitet og opplevelser i ulike aldre.
- Styrke infrastruktur og framkommelighet hele året for myke trafikanter og personer med nedsatt funksjonsevne, alle grupper syklister og kollektivreisende.
- Støtte byvekstavtale med satsing på utvikling av knutepunkt og framskynde turveg på begge sider av elva mellom Skien og Porsgrunn.
- Ha mer naturmangfold og nyttevekster i byen, med insektsvennlige planter, grønne tak og byhager.
- Gi tilskudd til borettslag som ønsker å etablere økologisk hagebruk.
- Åpne opp bekker og fremme åpen overvannshåndtering.
- Stanse all planlegging av trafikkøkende veiprosjekter.
- Utvikle bybane/lokaltog på eksisterende spor og støtte utvikling av et regionalt banenett hvor Bratsbergbanen, Vestfoldbanen og Sørlandsbanen ses i sammenheng.
- Jobbe for sammenkobling av Sørlandsbanen og Vestfoldbanen i en ny Sørvestbane (også kalt Genistreken).
- Regulere parkering i byområder og ved offentlige arbeidsplasser, og ha egne parkeringsplasser for eksempelvis håndverkere og andre næringsdrivende.
- Støtte næring i sentrum ved å videreutvikle og etablere flere omlastningsentraler for å forenkle varelevering og redusere behovet for tungtransport i Grenland.
- Etablere forsøk med autonome busser.



# MENINGSFULL FRITID OG MANGFOLDIG KULTURLIV

## FNs bærekraftsmål nr. 8 og 11

Kulturlivet og frivilligheten gir farge og mening til innbyggernes hverdagsliv. Det sikrer et mangfold av perspektiver som må prege demokratiske og bærekraftige byer. Musikk, scenekunst, film, festivaler og andre kulturuttrykk får mennesker til å vokse og er viktig for byliv og byutvikling. Det må være rom for kunst og kulturliv som ikke er økonomisk lønnsomt. Ny kultur eksisterer heller ikke uten den gamle. I Grenland har vi hus, steder og håndverkstradisjoner som er unike og som må ivaretas. Kulturvern handler om å ta vare på og videreformidle både kulturminner og den levende kulturarven til nye generasjoner.

### MDG vil:

- Sikre kunst-, kulturliv og frivillighet mulighet til langsiktig planlegging.
- At Grenland skal være en kulturregion som gir kunstnere levelige vilkår gjennom flere tverrfaglige produksjons- og atelierlokaler.
- Stille krav om «grønn profil» ved arrangementer som mottar offentlig støtte.
- Bruke kommunens støtte til å sikre mangfold og nytenkning.
- Støtte opp om tiltak som fremmer gode nabolag også utenfor sentrumsområdene (eksempelvis bydelshus og biblioteksfilialer i bydelene).
- Ha meråpne bibliotek i alle bydeler.
- Videreutvikle lokale sentre for barn og unge med vekt på bærekraftig utvikling, kunst, kultur og natur.
- Etablere forsøk med fagbrev i frivillighet.
- Løfte fram prosjekter som satser på kunst for barn på barnas egne premisser.
- Etablere arealer for lovlig graffiti og gatekunst.
- Styrke kulturminnevernet og formidling av den levende kulturarven.
- Fritidsaktiviteter i kommunal regi skal i størst mulig grad gjennomføre i barn og unges nærområde eller i nærheten av kollektivknutepunkter.





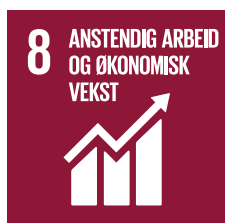
# ET GRØNT NÆRINGS- OG ARBEIDSLIV

## FNs bærekraftsmål nr. 8

Et nyskapende næringsliv er en forutsetning for at vi skal lykkes med å omskape samfunnet i en grønn og bærekraftig retning. Vår region kjennetegnes av innovasjon. Oppstartsbedrifter utvikler ny og grønn teknologi, og den etablerte industrien samler seg med mål om å bygge verdens første klimapositive industriregion. Næringslivet skal ikke bare være grønt, innovativt og lønnsomt. Det må også være sosialt bærekraftig. Det innebærer rettferdige og like vilkår og krav, og kontinuerlig kamp mot useriøse aktører.

### MDG vil:

- Ønske bedrifter, organisasjoner og arbeidsplasser som har en naturlig plass i lavutslippssamfunnet, hjertelig velkomne til Grenland.
- Sikre gode og forutsigbare kommunale rammebetingelser for grønne bedrifter.
- Legge til rette for økt konkurransekraft for bedrifter som velger fossilfrie løsninger, hindrer miljødeleggelse og øker gjenvinningsgraden sin.
- Øremerke avkastning fra kommunale fond til grønt næringsliv.
- At nyetablerte bedrifter får hjelp med lokaler, kompetanse og nettverk (eksempelvis gjennom Vekst i Grenland og inkubatoren Proventia).
- At kommunale innkjøp og prosjekter stimulerer til sosial og miljømessig bærekraft.
- Ivareta sentrale næringsområder og stimulere til etableringer på rett lokasjon.
- At reguleringsplaner for næringsområder i Grenland stiller krav til materialvalg, arkitektur, energiløsninger og ivaretagelse av naturmangfoldet.
- Sikre arbeidstakeres innflytelse og vern, og støtte fagforeningsarbeid på arbeidsplassene.
- Legge til rette for at reallønnsøkning kan tas ut som redusert arbeidstid.
- Ikke åpne for flere søndagsåpne butikker.
- Bidra til å styrke kompetansen innen grønn teknologi og sirkulærøkonomi på Universitetet i Sørøst-Norge og andre lokale kompetansemiljøer.
- Jobbe for utvikling innen jordbruk, skogbruk og fiske, herunder «urbant jordbruk».
- Støtte opp om prosjekter rundt gårdsturisme blant lokale bønder og produsenter.
- At kommunenes pensjonsfond skal investere i fortrinnsvis svanemerkede eller andre miljø- og sosialmerkede fond.
- Ha tilskuddsmidler til landbruket for å skjøtte artsrike og verdifulle kulturlandskap.



# BÆREKRAFTIG FORBRUK OG EN SIRKULÆR ØKONOMI

## FNs bærekraftsmål nr. 2 og 12

I dag forbruker vi mer enn det som er miljømessig bærekraftig. Det fører til klimaendringer, miljødeleggelse, ressursløsning, avskoging og tap av biologisk mangfold. Vi må endre vår livsstil slik at våre valg ikke reduserer kommende generasjoners mulighet til livsutfoldelse og mulighet til å dekke sine grunnleggende behov. For eksempel har måten vi produserer og forbruker mat på betydning for klimagassutslipp, dyrevelferd, matsikkerhet og helse for den enkelte. I en sirkulær økonomi er avfall først og fremst råstoff for ny produksjon. En slik tilnærming reduserer forbruk av jomfruelige ressurser, og fører til mer effektiv utnyttelse, økt gjenbruk og reparasjon, samt gjenvinning av det som fortsatt blir avfall.

### MDG vil:

- Hindre etablering av et nytt deponi for farlig avfall i Dalen gruver i Brevik og legge til rette for å rense og gjenvinne så mye som mulig av det som deponeres i dag.
- Støtte lokale rense- og gjenvinningsanlegg og ta initiativ til forsøk med gjenvinning av fosfor fra kommunale renselanlegg.
- Legge til rette for delingstjenester, gjenbruk, reparasjon, bytte- og bruktmarkeder.
- Minimere kommunens og husholdningenes matsvinn og avfallsstrømmer gjennom rutiner, økt gjenbruk og resirkulering.
- Oppmuntre folk til å minimere mengden husholdningsavfall ved at de belønnes med lavere renovasjonsavgift.
- Fase ut unødvendige plastartikler.
- Ta igjen forfall og vedlikeholdsetterslep i kommunale bygg ved å ta vare på det vi har før vi bygger nytt.
- At kommunene og Grenlandskommunenes innkjøpsenhet (GKI) aktivt stimulerer til miljømessig bærekraft gjennom innkjøp og anbudsprosesser.
- Etablere vegetariske og veganske alternativer i kommunale kantiner og institusjoner.
- Støtte lokal matproduksjon og markedsføring av lokalmat, inkludert urbant jordbruk, andelsgårder, besøksgårder og marine nyttehager.
- Støtte lokalt økologisk landbruk som en spydspiss for et mer bærekraftig landbruk.
- Gjennomgå og kvalitetssikre eksisterende avfallsdeponier i Grenland.



# ET KLIMAREGNSKAP SOM GÅR I PLUSS

## FNs bærekraftsmål nr. 13

Verden står i en klimakrise og Grenland må realisere Parisavtalen. Transport, anleggsarbeid, oppvarming og avfallsbehandling skal omstilles slik at vi halverer utslippene i 2030 og er en nullutslippsregion innen 2050. Etter det må vi gå i pluss. Med konsentrasjon av tungindustri i Grenland byr dette på spesielle utfordringer, men også muligheter i arbeidet for å møte klimautfordringene. Store lokale industriaktører har som mål å gjøre Grenland til en klimapositiv region innen 2050. For å nå dette ambisiøse målet, må næringslivet og kommunene samarbeide tett og innsatsen må være målrettet for å få ned utslippene.

### MDG vil:

- Gjøre Grenland til et nullutslippsdistrikt.
- Lage ambisiøse klimabudsjett og følge opp med utslippstak og klimaregnskap.
- Stille krav til fossilfri anleggsdrift i offentlige byggeprosjekter og stille krav om nullutslipp innen 2025.
- Stille krav til grønne byggemåter i alle kommunale bygg med mål om lavest mulig klimafotavtrykk.
- Nye og totalrenoverte bygg skal være nullutslippshus og pluss-hus i løpet av byggets levetid.
- Satse mer på Enøk i kommunale bygg. Når bygninger pusses opp skal energisparing og energiproduksjon alltid ligge til grunn.
- Opprette rådgiver- og støtteordninger for oppgradering av gamle hus til pluss-hus.
- At solenergi tas i bruk på nybygg, samt på egnede kommunale bygg.
- Styrke forskning, innovasjon og utvikling i samarbeid med industri og universitet.
- At kommunens bilpark blir elektrisk eller bruker annen fornybar motorkraft.
- Utvikle kommunal ladeinfrastruktur og støtte utbygging av lademulighet i borettslag.
- At bompenger og kommunale parkeringsavgifter fortsatt belønner bruk av elbil.
- Ha kommunale elsykler og transportsykler og godtgjøring for bruk av sykkel til tjenestereiser.
- Gi støtte til kjøp av elektrisk transportsykkel for barnefamilier.
- Ha utslippsfrie busser og ferger innen 2025.
- Bygge flere fyllestasjoner for fornybar biogass.
- Følge opp oljefyrforbudet som trer i kraft i 2020.
- Etablere ladeinfrastruktur langs kysten for fritidsfartøy.
- Etablere landstrøm i havner i Grenland.
- Verne myr og stanse all bruk av jord med torv i kommunal virksomhet og la avfallsmottakene produsere kun torvfri kompostjord.



# REN NATUR OG GODE LEVEOMRÅDER

## FNs bærekraftsmål nr. 6, 14 og 15

Grenlands beliggenhet lengst sør i Oslofeltet gir en unik flora med mange sjeldne og truede sopp-, mose-, lav og plantearter. Vi har ett av to spesielt viktige norske områder på UNESCOs geoparkliste. Vern av natur krever hundreårsperspektiv. Gjennom forutsigbar, langsiktig arealplanlegging og -forvaltning kan vi ta vare på dette mangfoldet. Som følge av klimaendringene må man også i Grenland planlegge og investere i klimatilpasning for å håndtere økt nedbør og flom. Samtidig er plastforsøpling et av våre største miljøproblemer. I Grenland ser vi allerede konsekvensene for livet i og rundt fjorden.

### MDG vil:

- Lage kommunedelplan for naturmangfold.
- Hindre deponi for farlig avfall i Dalen gruver i Brevik.
- Minimere kjemisk og fysisk forurensing til luft og vann.
- Sikre bred medvirkning og samarbeid med lokalbefolkning og frivillige for å sikre en helhetlig natur- og vannforvaltning.
- Ta vare på landskapskvaliteter og inngrepsfrie naturområder.
- Begrense lys- og støyforurensning for å ivareta naturmangfold og sikre verdien av stille natur.
- Etablere langsiktige utbyggingsgrenser mot viktige naturområder, særlig områder med nasjonale og internasjonale verdier som kalkskogene i Grenland.
- Bidra til å oppfylle målet om 10 prosent skogvern ved å verne all kommunal skog som har naturverdier og oppmuntre andre grunneiere til frivillig skogvern.
- Reetablere elveløp for tilrettelegging av naturmangfold og klimatilpasning.
- Bevare biologisk mangfold og opprettholde økologisk funksjon, og i noen tilfeller tilbakeføre natur eller lage erstatningsbiotop.
- Gjøre allemannsretten (friluftsloven) og allemanspliktene (naturmangfoldsloven) bedre kjent ved å skilte tydeligere i belastede og sårbare natur- og friluftslivsområder.
- Offentliggjøre all kommunal naturkartleggingsdata, eksempelvis i Naturbase og Artskart.
- Bekjempe arter som er oppført på fremmedartslista, eksempelvis ved å informere om konsekvenser og hindre spredning av hagerømlinger og -avfall.
- Ha strengere regulering og håndheving av fart langs kyst og i vassdrag.
- Bedre vannkvaliteten i vassdrag og fjorder og hindre etablering av sjøbaserte oppdrettsanlegg langs Telemarkskysten, inkludert fjordene.
- Støtte opp om lokale og regionale strandryddeprosjekter.
- Gjøre grenlandsfjorden til et nasjonalt marint verneområde med særlig fokus på å sikre havbunnen ved å stoppe bunntåling og etablere bærekraftig fiskeri med skånsomme redskap.
- Støtte opp om forvaltningstiltak knyttet til hummer og torsk på Telemarkskysten og Oslofjorden generelt, samt stoppe lysfiske i fjordene våre.
- Fase ut bruk av gummigranulater på kunstgressbaner i perioden.
- At natur og friluftsliv skal tillegges større vekt i kraftutbyggingsaker.



# ET STYRKET LOKALDEMOKRATI I GRENLAND

## - EN KOMMUNE I VERDEN

### FNs bærekraftsmål nr. 16 og 17

Porsgrunn og Skien er et sammenhengende bo- og arbeidsmarked, og hører naturlig sammen som en kommune. Arealpolitikken i et sammenhengende byområde som Grenland vil ha fordeler av en helhetlig forvaltning uten usunn konkurranse mellom kommunene. Kommunesammenslåing vil forenkle samarbeid, øke bystyrets innflytelse over dagens interkommunale tjenester og øke kvalitet og kompetanse i flere kommunale fagmiljøer. Samtidig er det viktig å ivareta lokale tilbud og sikre lokal bestemmelsesrett og demokrati. I Grenland vil vi ha tillit og nærhet mellom innbyggere og kommunene. Gode kommuner er seg bevisst sitt ansvar utover lokale forhold. Fattigdom, krig, konflikter og klimaendringer tvinger mange mennesker på flukt. Vår enestående velferd forplikter oss til å vise solidaritet i praksis.

### MDG vil:

- Slå sammen Skien, Porsgrunn og Bamble til en kommune. Nabokommunene inviteres inn.
- Styrke lokaldemokratiet ved å flytte avgjørelser nærmere folk og gjøre det enklere å engasjere seg i politikk.
- Gjøre forsøk med oppgaveutvalg på utvalgte saksområder etter modell av Svelvik kommune. Oppgaveutvalg er utvalg med innbyggere, politikere og administrasjon som samarbeider om å utvikle ny politikk, lage forslag til strategier og tiltak<sup>1</sup>.
- At ikke-lovpålagte kommunale oppgaver og investeringer over et visst beløp tas opp til folkeavstemning.
- At det ved overskudd settes av penger som innbyggerne bestemmer over.
- At aktuelle planer som skal ut på høring blir presentert i et kortfattet, tilgjengelig og lettlest sammendrag.
- Styrke medvirkning i kommunen gjennom å be om innspill fra kommunale råd i flere saker.
- At kommunen tar i bruk internett i større grad. Ikke bare for å informere, men også for å hente inn forslag og meninger fra innbyggerne.
- Innføre lobbyregister for møter med politikerne.
- Direktesende alle politiske møter på web-tv og arkivere dem på kommunens nettsider.
- Videreutvikle kommunens etiske regelverk for investeringer og finansforvaltning.
- Ta imot minimum kommunens andel av flyktninger med behov for bosetting.

---

<sup>1</sup><https://www.svelvik.kommune.no/politikk-og-lokaldemokrati/politikk-og-lokaldemokrati/lokaldemokrati/oppgaveutvalg/om-oppgaveutvalg/>







### FNs bærekraftsmål 1: Utrydde alle former for fattigdom i hele verden

For å bekjempe fattigdom må den økonomiske veksten være inkluderende og fordeles jevnere blant land og befolkning. Den må skape bærekraftige jobber, og gi like muligheter til alle.



### FNs bærekraftsmål 2: Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk

Det er på tide å tenke nytt om måten vi dyrker, fordeler og bruker maten vår. Hvis vi gjør det på riktig måte, kan jordbruk, skog og fisk sørge for næringsrik mat til alle, og samtidig være en viktig inntektskilde for mange.



### FNs bærekraftsmål 3: Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder

At alle kan leve friske og sunne liv er en forutsetning for å oppnå bærekraftig utvikling. Det er gjort store framskritt i arbeidet med å øke forventet levealder, og minske mødre- og barnedødelighet i verden.



### FNs bærekraftsmål 4: God utdanning

En god utdanning er grunnlaget for å forbedre menneskers liv. Barn og unge skal ha lik tilgang til utdanning, uavhengig av kjønn. Utdanningen skal ha god kvalitet, og den skal være gratis.



### FNs bærekraftsmål 5: Oppnå likestilling og styrke jenter og kvinners stilling

Likestilling er en menneskerett. Det handler om å gi begge kjønn like rettigheter og muligheter til å bestemme over eget liv. Kvinners tilgang til utdanning, helsetjenester, arbeid og juridiske rettigheter er nødvendig for å skape utvikling i et land.



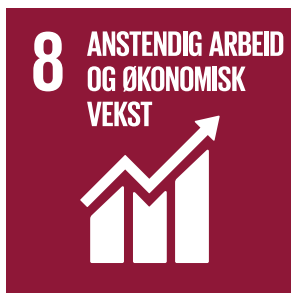
### FNs bærekraftsmål 6: Rent vann og gode sanitærforhold

Alle må ha tilgang til rent vann hvis vi skal oppnå bærekraftig utvikling. Det finnes nok ferskvann på planeten, men dårlig økonomi og manglende infrastruktur står ofte i veien.



### FNs bærekraftsmål nr. 7: Ren energi

Tilgang til energi står i sentrum av så nær som alle utfordringer og muligheter vi møter i dag. Energi er den største bidragsyteren til klimaendringer, gjennom utslipp av CO2 og andre klimagasser, Løsningen er fornybar energi som vannkraft, vindkraft og solkraft.



### FNs bærekraftsmål 8: Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

Til og med 2030 gradvis å bedre utnyttelsen av globale ressurser innenfor forbruk og produksjon, og arbeide for å oppheve koblingen mellom økonomisk vekst og miljødeleggelser der de utviklede land går foran.



### FNs bærekraftsmål 9: Innovasjon og infrastruktur

Infrastruktur er den underliggende strukturen som må være på plass for at et samfunn skal fungere. Teknologi og innovasjon kan bidra til å løse miljømessige utfordringer som følger utbyggingen av infrastruktur.



### FNs bærekraftsmål 10: Redusere ulikhet i og mellom land

Innen 2030 sørge for å myndiggjøre alle og fremme deres sosiale, økonomiske og politiske inkludering, uten hensyn til alder, kjønn, funksjonsevne, rase, etnisitet, nasjonal opprinnelse, religion eller økonomisk eller annen status.



### FNs bærekraftsmål 11: Bærekraftige byer og samfunn

Urbanisering skaper store muligheter og utfordringer- på sitt beste sørger byer for at mennesker kan leve gode liv, og utvikle seg både økonomisk og sosialt, men byer skaper også miljøproblemer.



### FNs bærekraftsmål 12: Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre

Bærekraftig produksjon innebærer å minske ressursbruk, miljødeleggelse og klimagassutslipp når en lager en vare. I dag forbruker vi mer enn hva som er miljømessig bærekraftig. For å sikre gode levekår for nåværende og fremtidige generasjoner må også hver enkelt forbruker endre livsstil.



FNs bærekraftsmål 13: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem

Forskerne i FNs klimapanel mener at to graders temperaturøkning er grensen for hva naturen kan tåle. Stiger temperaturen mer enn det vil klimaendringene bli ukontrollerbare. I tillegg til å kutte i utslipp og fange og lagre CO<sub>2</sub>, må det satses langt mer på fornybar energi og annen ren energi.



FNs bærekraftsmål 14: Liv under vann

Det er verdenshavene - deres temperatur, kjemi, strømninger og liv - som driver de globale systemene som gjør det mulig for mennesker å leve på jorda.



FNs bærekraftsmål 15: Liv på land

Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold



FNs bærekraftsmål 16: Fred og rettferdighet

Fremme fredelige og inkluderende samfunn med sikte på bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer



FNs bærekraftsmål 17: Samarbeid for å nå målene

For å lykkes med bærekraftsmålene trengs det nye og sterke partnerskap. Myndigheter, næringslivet og sivilsamfunnet må samarbeide for å oppnå bærekraftig utvikling. Bærekraftsmålene skal fungere som en felles, global retning og prioritert innsats de neste 15 årene. Erfaring fra Tusenårsmålene viser at denne typen målrettet innsats virker.